

Слободян Олена,
здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 281 «Публічного управління і адміністрування»
Науковий керівник: **Чикуркова А.Д.,**
д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Із початком реформи з децентралізації місцеве самоврядування отримало новий рівень відповідальності та повноважень. У нових моделях управління провідне місце відводиться застосуванню програмно-цільового підходу, який дозволяє перевести визначені цілі розвитку до площини конкретних стратегій, з яких виокремлюються програми та проекти. Це, у свою чергу, сприяє створенню сприятливого середовища для надання якісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях, а також покращення якості життя людей.

Нині сільські територіальні громади в Україні, які не прийняли рішення про об'єднання чи приєднання, продовжують занепадати: збільшення рівня бідності, безробіття та трудова міграція селян, руйнування соціальної інфраструктури, відсутність мотивації до праці та економічного інтересу жити і працювати у сільській місцевості. Крім того, недостатність фінансування або неналежна наповнюваність дитячих садків і шкіл призводить до їх закриття, неефективна первинна медична допомога, захаращеність територій сміттям і забрудненість водойм, відсутність якісної питної води, відсутність доріг тощо ведуть до подальшої деградації сільських територій. Звідси висновок, що без суттєвого переосмислення функцій і повноважень влади та надання їй нових

можливостей, а отже без переходу на нову систему управління, яка забезпечить якісні та доступні послуги мешканцям, будь-які перетворення на місцевому рівні не надто вплинуть на реальне життя громадян [18, с. 5].

Спроби призупинити зникнення сіл на основі централізованих підходів, зокрема шляхом реалізації низки державних програм, не досягли успіху. Реальні дії влади, попри постійне декларування “підтримки села”, були спрямовані в основному на надання преференцій великомасштабному виробництву, орієнтованому на зовнішні ринки. Практично не приділялося уваги розвитку громад і посиленню їхньої спроможності протидіяти негативним впливам глобалізаційних процесів, які породжують конфлікти інтересів виробників сільськогосподарської продукції і населення. Посилення конкуренції за земельні та інші ресурси сільськогосподарського виробництва хоч і сприяють нарощуванню виробництва, у кінцевому підсумку призводять до скорочення кількості осіб, які мають можливість заробляти на життя в певній територіальній громаді. Це веде до знецінення і деградації людського капіталу, змушує економічно активне населення залишати сільську місцевість, відмовлятися від традиційного способу життя, руйнує національну ідентичність і усталені соціальні зв'язки [1].

Спостереження показують, що зазначена вище ситуація у сільських територіях пояснюється фрагментарністю і несистемністю підходів до вирішення наявних проблем, а також відсутністю цілісної концепції подолання кризових явищ, тому потребує розробки стратегічних напрямів розвитку у довгостроковій перспективі [2].

Отже, коли ми говоримо про стратегію територіальної громади, вона має визначати мету і цілі розвитку, а також необхідні засоби для їх досягнення. Іншими словами - це обґрунтований вибір конкретного напрямку розвитку адміністративно-територіальної одиниці певного рівня (держава, область, місто, село, селище, об'єднана територіальна громада), а також прийняття необхідних рішень відповідним органом місцевого самоврядування [3].

В Україні активно розвивається і запроваджується стратегічний підхід до планування територіального розвитку, що пов'язано з його перевагами для всіх основних учасників цього процесу. Нині суттєво видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу. Планування стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів. Така активізація, з одного боку, є закономірним етапом розвитку територій, з іншого – намаганням органів влади знайти адекватні інструменти, які б допомогли відповісти на політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні виклики сучасного глобалізованого світу.

Отже, стратегічне планування розвитку територіальних громад – це системна технологія обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо бажаного майбутнього стану території та способу його досягнення, виходячи з аналізу зовнішнього оточення та внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених із членами територіальної громади дій, на яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [4].

Головним завданням стратегічного планування є забезпечення сталого розвитку територій через:

- 1) орієнтацію планів на потреби й інтереси людей,
- 2) досягнення консенсусу між владою, громадою та бізнесом щодо довготермінової мети (місії) розвитку території,
- 3) проведення комплексного аналізу, моніторингу та оцінювання стану розвитку територіальної громади,
- 4) готовність органів влади дотримуватись зобов'язань, нести відповідальність та бути лідером на місцевому рівні,
- 5) запровадження дієвих механізмів і стратегій,
- 6) залучення громадськості та зміцнення зв'язків між національним, регіональним і базовим рівнями [5-6].

Список використаних джерел:

1. Козюра І. В. Місцеве самоврядування в Україні (становлення та еволюція) : навч. посіб. Ужгород : Патент, 2003. 224 с.
2. Лазор О.Д. Основи державного управління та місцевого самоврядування : Навчально-методичний посібник. Видання 5-те. доповнене і перероблене. Хмельницький : ТОВ «Поліграфіст – 2», 2012. 520 с.
3. Чикуркова А.Д., Прокопчук Л.М. Громадський контроль як дієвий механізм здійснення народовладдя. Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні: матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. ФОП Паляниця В. А., 2019. С. 20-21.
4. Чикуркова А.Д. Міжнародний досвід оцінки ефективності публічного управління. Наука і освіта в інтелектуально-інноваційному розвитку суспільства»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. (16-17 травня 2019 року). Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2019. С. 205-207.
5. Чикуркова А., Белко І. Планування як складова стратегічного управління розвитком підприємств. Науково-економічний розвиток: менеджмент, фінанси та аудит: Матеріали міжнар. наук.–практ. конф. (м. Київ, 24-25 липня 2015 року). - К. ; ГО «Київський економічний науковий центр», 2015. Вип. 2. С. 9-12.
6. Чикуркова А.Д., Бочкарьова О.В. Наукові підходи до визначення ефективності публічного управління. Сучасні напрями та перспективи розвитку агро- та електроінженерії: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., (Бережани, Тернопільська обл., 16 листопада 2018 року). Бережани: ФОП Паляниця В. А., 2018. С. 112-114.